

קול צופיין

קול צפ"ר נשאו קול יחדו ירננו

גיליון מס' 1002

שביעי של פסח תש"ף השיעור השבועי מיסודו של מרן הראשון לציון הרה"ג המקובל האל-קי הרב **מרדכי אליהו** זצוק"ל

השיעור נמסר ע"י הרה"ג **שמואל אליהו** הרב הראשי של צפת

אומרים שירה

ושמחת, ועכשיו שאין בית המקדש קיים אין שמחה אלא בין שנאמר ויין ישמח לבב אנוש" (פסחים ק"ט ע"א). ומכאן למדו שאדם צריך לשמוח במה שמשמח אותו.

כיצד משמחים את הילדים הקטנים? בקליות ואגוזים. ובימינו משמחים במה שנהוג בימינו. אמנם צריך אדם לא להגזים בכך. "ולא ימשוך בבשר וביין ובשחוק וקלות ראש, לפי שאין השחוק וקלות ראש שמחה אלא הוללות וסכלות, ולא נצטוונו על ההוללות והסכלות אלא על שמחה שיש בה עבודת היוצר". ופסק השו"ע ש"יהיו כולם קדושים" (תקט"ז).

מחמירים בהלכות שמחה, מקלים באיסור חמץ

לכן לא מחמירים באיסור משהו של חמץ בפסח בתערובת במקרה שיש הפסד מרובה ומניעת שמחת יום טוב (רמ"א תס"ז ע"ב), למשל באופן שנתערב חמץ ובטל בשישים קודם הפסח (כה"ח תס"ז ס"ק ט).

כן התירו לטלטל מוקצה לצורך אוכל נפש ושמחת יום טוב (שו"ע תקט). והתירו לשחוט ביום טוב כדי שיהיה בשר טרי, והתירו לפתוח חנויות בשר ביום טוב כדי שיוכלו בעלי בתים לקחת בשר ולבשל ביום טוב (תק"ט). ובימינו לא עושים מכל אלה כלל כיוון שיש מקפייאם ומקדרים.

כן התירו לאפות מצות ביום טוב בפסח ולחם ביום טוב של שבועות וסוכות, כדי שתהיה להם פת טרייה. ובלבד שלא יאפה בתנור חדש, שמא יפקע התנור בהדלקה ראשונה ויתקלקל המאפה ותתקלקל שמחת החג של בעל הבית ובני ביתו (תק"ז).

חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל

ושמחת לפני ה' אלהיך

מצוות עשה מן התורה שיהיה אדם שמח וטוב לב במועד, הוא ואשתו ובניו וכל הנלווים אליו, דכתיב "ושמחת לפני ה' אלהיך ויגד ויבדך ויבדך ואמתך והלוי אשר בשעריך והגר והיתום והאלמנה אשר בקררך במקום אשר יבחר ה' אלהיך לשכון שמו שם" (דברים פרק טז יא). ואע"פ שמצוות השמחה לפני ה' נזכרת בשבועות ובסוכות, למדו חכמים שהיא קיימת בכל החגים, וקיימת גם בזמן שאין בית המקדש קיים (שו"ת שאגת אריה סימן ס"ה, ברכי יוסף אות ד', שערי תשובה).

ומצווה על האדם לקנות מה שצריך, "ואל יצמצם בהוצאת יום טוב, וצריך לכבדו ולענגו כמו בשבת" (שו"ע תקט"א). ולא יבלה את כל היום באכילה ושתייה, אלא "מצות יום טוב לחלקו חציו לבית המדרש וחציו לאכילה ושתייה". ולכן מי שנשבע להתענות ביום טוב - הרי זו שבועת שווא, שנשבע לבטל את המצווה (רמב"ם הלכות שבועות פרק א הלכה ו).

שמחה בחול המועד

אמרו חכמינו זכרונם לברכה: "חייב אדם לשמח בניו ובני ביתו ברגל, במה משמחן ביין, רבי יהודה אומר אנשים בראוי להם ונשים בראוי להם, אנשים בראוי להם ביין, ונשים בראוי להם בבבל בבגדי צבעונים בארץ ישראל בבגדי פשתן המגועזין, רבי יהודה בן בתירא אומר בזמן שבית המקדש קיים אין שמחה אלא בבשר שנאמר וזבחת שלמים ואכלת שם

חדש!

נפתח בית הוראה בהדרכת מו"ר הרה"ג **שמואל אליהו שליט"א**

ניתן להפנות שאלות במגוון דרכים לקבלת תשובה מהירה.

טלפון או ווצאפ למספר 0733-75-0000 מייל harav52bh@gmail.com

שעות פעילות: בימים א-ה 8:00-23:00

ביום שישי, עד חצי שעה לפני כניסת שבת
במוצאי שבת, חצי שעה לאחר צאת השבת

בית ההוראה פועל מטעם איגוד רבני קהילות ויענו בו רבנים מוסמכים. במקרה הצורך השאלות יועברו לרב שמואל אליהו שליט"א ע"י רבני בית ההוראה.

בעת מגיפה – ירחיק האנחה וירבה השמחה

ידועים דברי הרמב"ם כי אדם צריך להיות ממוצע ומאוזן, לא לאכול יותר מדי ולא לענות את עצמו. לא לפנק את עצמו ולא לייסר את עצמו, אלא ללכת בשביל הזהב (רמב"ם הלכות דעות פרק ג). ולא יאמר אדם על האוכל "אפרוש מהן ביותר ואתרחק לצד האחרון, עד שלא יאכל בשר ולא ישתה יין ולא ישא אשה ולא ישב בדירה נאה ולא ילבש מלבוש נאה אלא השק והצמר הקשה וכיוצא בהן כגון כהני העובדי כוכבים, גם זה דרך רעה היא ואסור לילך בה... ועל כל הדברים האלו וכיוצא בהן צוה שלמה ואמר אל תהי צדיק הרבה ואל תתחכם יותר למה תשומם".

אבל בשעת מגיפה אדם צריך זהירות יתירה ולהחמיר מאוד בענייני שמירת הבריאות. "אבל בימות המגפה צריך להזהר בתכלית השמירה, ושיוסיף בהנהגתו לנקות המותרים (להתפנות ולא להתאפק), ושלא להרבות במזון, ושיאכל דברים טובי האיכות ומעטי הכמות, וירבה המנוחה וירחיק היגיעה, וירבה מהמנוחים הטובים". ועוד חשוב לשמור על השמחה בכל יום "וירחיק האנחה וירבה השמחה, כל זה בקצה אחד מהקצוות ולא יספיק בזה המצוה בלבד" (שו"ת הרשב"ש קצה).

הכל בידי שמים, חוץ מצינים פחים

אמרו חז"ל (בבא קמא קמ"ד ע"ב): "הכל בידי שמים, חוץ מצינים פחים, שפגמם (משלי כב) 'צינים פחים גדרך עקש, שזמר נפשך ירחק מהם'". שמי שאינו שומר על עצמו שלא יתקרר בעת הקור ומצטנן, או שלא נזהר וחום גופו עולה, זה לא בידי שמים ולא נגזר על האדם בראש השנה, אלא אחריות ישירה שלו. הוא הביא על עצמו מחלה בפשיעה, ועל כן שלא יאמר אחר כך "הכול בידי שמים" ויכעס על ה'. זה בדיוק מה שנאמר "אנלת אדם תסלף דרכו ועל ה' יעף לבו" (משלי יט ג).

את הדברים הללו מביא הרשב"ש באותה תשובה על מגיפה ואומר כי אפשר שנגזרו על אדם חיים בראש השנה והוא לא נזהר בעת מגיפה ומשלם על כך בחייו. "וזהו שאמר עליו החכם ויש נספה בלא משפט". ועל כן מספר לנו הרשב"ש על המגיפה כי "גדולי חכמינו ז"ל היו בורחים ממנה כמו ששמענו הרב רבינו נסים ז"ל שברח ממנה פעמים".

ויש מכתב שכתב האדמו"ר רבי מנחם מנדל מוויטבסק זיע"א בשעת המגיפה בטבריה בשנת תקמ"ו "סגרנו עצמנו בחצר חדשה אשר שם יותר מערך מנין כדי להתפלל בציבור... וכל אשר ממנו ראו וכן עשו להסתיר מפני חרון אף בהצרותיהם ובטירותם... ולא ניכרו בחוצות כי אם ריקים ופוחזים וגויים להבדיל".

הרחק מהריקים והפוחזים

מסתבר שריקים פוחזים היו גם בימיהם. אנשים שמזלזלים בהוראות הבטיחות של הרופאים, חלקם באצטלה של קדושה – מצווה להתרחק מהם. כך אומרת הגמרא (פסחים מט ע"ב): "אמר רבי אלעזר עם הארץ אסור להתלוות עמו בדרך שנאמר 'כי היא חייך וארך ימך' על חייו לא חס על חיי חבירו לא כל שכן". ובגמרא (שבת קט"ז ע"א) מובא כי מי שלא חס על חייו, גם משמים לא חסים עליו.

לא להקדים כלכלה לחיי אדם

לעומת מה שכתב הרה"ג מנחם מנדל מוויטבסק צוק"ל על מנהג הגויים בימיהם, בימינו רוב רובן של מדינות הגויים נזהרות על חיי נפש אף שזה עולה להן בממון רב. מיעוטן זלזלו כדי לא לפגוע בכלכלה, שמומנן היה חביב עליהן יותר מגופן. בין המדינות הללו הייתה שבדיה, שהכלכלה שלה חזקה כמו בישראל, ומספר תושביה קצת יותר ממספר התושבים בישראל. ובזמן שישראל נקטה אמצעי זהירות גדולים ושיעבדה את הכלכלה להצלת חיי אדם, בשבדיה זלזלו. התוצאה הייתה נוראה, 900

אנשים שילמו בחייהם על קלות הדעת של השלטונות בעניין זה (לעומת 114 בישראל), והם חוששים כעת לגרוע מכל. דבר דומה היה גם בארה"ב ובמדינות אחרות, שבתחילה זלזלו וכעת מתים שם אלפים כל יום מהמגיפה ועשרות אלפים אחרים נדבקים כל יום. כעת הם מנסים בכל כוחם לצמצם את הנזק במחירים יקרים פי כמה. מנסים לתקן את אשר עיוותו, ומי יודע אם מעוות יכול לתקן וחסרון זה יכול להימנות.

בְּזוֹ לְדָבָר יִחְבֹּל לֹו

ליהודים שגרים במקומות הללו אנו מזכירים את מה שכתב הרשב"ש ושאר פוסקים, כי צריך אדם לברוח ממקום מגיפה למקום שמור, ואין לך מקום שמור בעולם יותר ממדינת ישראל.

צריך לברוח ממדינות עניות וחלשות כמו דרום אמריקה שאין להן יכולת להתמודד עם המחלה, וצריך לברוח ממדינות שזלזלו במגפה והתקיים בהם "בְּזוֹ לְדָבָר יִחְבֹּל לֹו" (משלי יג ג), שכל הבז למחלה היא פוגעת בו, וכעת הם מנסים להסתיר את ממדי האסון ולא מבינים שההסתרה הזאת היא הוספת חטא על פשע. אדם לא צריך לשלם בחייו על גאוותם של המנהיגים ויברח מהמקומות האלה למדינת ישראל.

גזירת המילה בצרפת

בצרפת חיים 66 מיליון תושבים (פי 7 מישראל), ומתו שם 14,967 אנשים מהמגיפה (פי 130 מישראל). גם מהמקום הזה צריך כל יהודי לברוח ולנצל את ההזדמנות לעלות לארץ ישראל במהרה, ארץ אשר עיני ה' אלוךך בה.

במיוחד שכעת גזרו השלטונות בצרפת שלא לעשות ברית מילה מחשש הדבקות, ומן הסתם ילכו בעקבותיהם עוד מדינות אחרות. וראיתי שהרה"ג אשר וייס שליט"א נשאל בספרו "מנחת אשר" האם חייבים לקיים את הגזירה הזאת, שהרי בשאר המדינות לא גזרו כן, וכנראה שאין בגזירה זו צורך. וחילק שם בין גזירה שהיא מחמת רדיפת הדת שלא צריכים לקיים הגזירה ועליה נאמר (גיתין נ"ז ע"ב) על מצוות מילה "כי עליך הורגנו כל היום", לבין הוראת בטיחות שנועדה לשמור על חיי התושבים, שאותה חייבים לשמור.

ועוד כתב שאם לא יישמעו להוראות המדינה יש בזה חילול השם גדול, שאין לך שופט אלא זה שבימך. "וכבר נשמעים ברחבי העולם קולות המביעים תרעומת רבה על ציבור החרדים שבקרבתם יש יותר חולים מאשר בשאר חלקי האוכלוסיה, משום שהם מזלזלים בהוראות השלטונות, ורופאים גויים צריכים להעמיד את עצמם בסכנה כדי להציל יהודים שמפירים את ההוראות ומעמידים בסכנה את שכיניהם הגויים, ותופעה זו אחריתה מי ישערנו. וכשם שאמרו חז"ל כל דבר שאסרו חכמים משום מראית עין אף בהדרי הדדים אסור, כך עלינו להניח שעוף השמים יוליך את הקול, ואין סודות בקרבנו, ואם נפר את ההוראות ונמול את בנינו בניגוד לפקודות הממשלה, נגרום בכך חילול ה' גדול ונורא".

חשיבות הניקיון

אחד הדברים שהזכיר הרשב"ש לעיל הוא חשיבות הניקיון שהתורה הדגישה את חשיבותו, וציוותה שההולכים במחנה הצבא יקפידו לקחת איתם מעדר ולהתפנות מחוץ למחנה, שלא יראה בכך ערוות דבר ושב מאחרך. שהקב"ה לא משרה שכינתו במבואות המטונפים. וכתב על כך הרמב"ם כי זו אחת הסיבות לאיסור גידול חזירים, שהפה שלהם הוא כמו צואה.

"ורוב מה שמאסתו התורה לרוב לכלוכו ומזונו בדברים הנמאסים, וכבר ידעת הקפדת התורה על ראיית הכלוכים ואפילו בשדות במחנה כל שכן בתוך המדינה, ואילו היתה מותרת אכילת החזיר היו השווקים עם הבתים יותר מלכלוכים מבית הכסא, כמו שתראה ארצות הצרפתים היום, כבר ידעת אמרם פי חזיר כצואה עוברת דמי" (מורה נבוכים ח"ג פמ"ה). וברוך השם שהיום צרפת היא נקייה יותר ממה שמתאר הרמב"ם.

ליהודים שגרים במדינות מוכות מהמגיפה אנו מזכירים כי צריך אדם לברוח ממקום מגיפה למקום שמור, ואין לך מקום שמור בעולם יותר ממדינת ישראל. ובעיקר צריך לברוח ממדינות, שזלזלו במגפה והתקיים בהם "בְּזוֹ לְדָבָר יִחְבֹּל לֹו" לְו

ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים

בשורת "משנה הלכות" (חלק 1 סימן פא) מביא שאלה למה לא מברכים על קריאת פרשת "זכור" ברכה בנוסח: "אשר קדשנו במצוותיו וציוונו לקרוא פרשת זכור", או "לזכור את עמלק", כמו שמברכים לפני קריאת מגילה, הרי חיוב קריאת פרשת "זכור" הוא מן התורה. והביא תשובה מספר י"ל (ה"ג אות ג) שכתב כי אין מברכים על השחתה. דאמר הקדוש ברוך הוא: "מעשה ידי טובעים בים ואתם אומרים שירה?".

ודחה בעל "משנה הלכות" את דבריו כי התלונה הזאת נאמרה על המלאכים שלא יאמרו שירה. אבל ישראל בהחלט אמרו שירה כשטבעו מצרים בים, ולא עוד אלא שאנחנו חוזרים על השירה הזאת מדי יום. ולא עוד, אלא שאומרים הלל על פורענות מצרים במצרים. וגם יתרו ברר על כך ברכה גדולה שנכתבה בתורה: "ברוך ה' אשר הציל אתכם מיד מצרים ומיד פרעה אשר הציל את העם מתחת יד מצרים".

ותירץ כי אנו לא מברכים על מחיית עמלק כי חובת זכירת עמלק ומחיייתו היא בכל עת ובכל זמן. לכן לא תיקנו על כך ברכה, כשם שלא תיקנו על מצוות אחרות שנוהגות כל הזמן.

מחה אמחה את זכר עמלק

מצוות מחיית עמלק היא גם עלינו וגם על הקב"ה. הוא מצווה אותנו למחות את עמלק: "תמחה את זכר עמלק מתחת השמים". והוא גם מתחייב "כי מחה אמחה את זכר עמלק". מסתבר כי בעת הזאת אלוקים מקיים את הבטחתו, ובעת שאנחנו יושבים ספונים בביתנו הוא בא חשבון עם הממלכה שמצהירה כי היא רוצה להשמיד אותנו ולשטח את הערים שלנו, מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד.

ממלכת הרשע של אירן ממשיכה לחטוף מנגיפת הקורונה יותר מכל אומה ולשון, ומנסה להסתיר את ממדי הפורענות. לפי הערכות של צה"ל, ארגון הבריאות העולמי וגופי מודיעין עולמיים, פגיעת המגיפה באירן היא פי חמישה ממה שהשלטונות מדווחים שם. באותות מסרבים ראשי השלטון באירן לקבל עזרה מארגוני רופאים עולמיים, אולי כדי להסתיר את המציאות הנוראה שיש שם, כי הם חוששים למעמדם. עשרות סרטונים שיוצאים משם מדי יום מראים אנשים שמתים מהמגיפה מושלכים ברחובות. קברי אחים המוניים נחפרים שם ומצולמים על ידי לויינים, ונראה שזה עיקר האירוע של המגיפה הזאת.

עמלק של דורנו מוכה בידי שמים. אותה ממלכת רשע שלא בונה בתי חולים ולא מטפלת בתושביה, מזרימה מיליארדים לחמאס כדי שיילחם בישראל, מזרימה מיליארדים לחיזבאללה שיכוון טילים לכל ערי ישראל, מחמשת לוחמים בסוריה כדי שיתקיפו את ישראל ומשקיעה עשרות מיליארדים על מנת להכין פצצות שימחו את ישראל. את ראשי ממלכת הרשע הזאת ה' מכה עכשיו בכל עוז, וכשמרוצצים את ראשו של הנחש, גם זנבותיו לא יכולות להתנועע.

לא אמר חזקיהו שירה

חכמינו מתארים את הפסח שעשה חזקיהו בזמן המצור על ירושלים, פסח על יציאת מצרים בשמחה כל כך גדולה עד שכמעט נשברו הגגות מרוב שמחה. באותו לילה השמיד ה' את צבא סנחריב שצר על ירושלים, חכמינו אמרו שעל הנס שנעשה לו לא אמר חזקיהו שירה. כנראה קל יותר להודות ניסים שמתרחשים לאחרים. קשה לאדם לראות את הנס שמתרחש לו, כי "אין בעל הנס מכיר בניסו". חזקיהו שחוגג את הפסח על הנס של יציאת מצרים 14 יום, לא חוגג אפילו רגע אחד על הנס שקרה בימיו.

חכמינו מספרים כי מהסיבה הזאת הוא לא זכה להיות משיח "בְּקֶשֶׁת

הקדוש ברוך הוא לעשות חזקיהו - משיח, וסנחריב - גוג ומגוג. אמרה מִדַּת הַדֵּין לִפְנֵי הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, וְמָה דָּוֵד מֶלֶךְ יִשְׂרָאֵל, שְׁאֵמַר כְּמָה שִׁירוֹת וְתִשְׁבָּחוֹת לִפְנֵיךְ, לֹא עָשִׂיתוּ מְשִׁיחַ, חֲזַקְיָהוּ, שְׁעֵשִׂיתָ לוֹ כָּל הַנְּסִים הַלֵּלוּ, וְלֹא אָמַר לִפְנֵיךְ שִׁירָה, תַּעֲשֶׂה מְשִׁיחַ? לָכֵן נִסְתַּתְּמָם (סנהדרין צד ע"א).

אומרים שירה על הנס בימינו

אנחנו לא רוצים לחזור על אותה טעות. אנחנו רוצים לשיר לה' בכל כוחנו ביום הזה על הנס הגדול שמתרחש בימינו. על הכאת כל ממלכות הרשע, אירן וכל גרורותיה. ואע"פ שהנס הזה מתרחש כדרך הטבע, אין בכך כדי לגרוע ממנו מאומה. כל נס מחיית עמלק בימי מרדכי ואסתר נעשה גם הוא כולו בדרך הטבע. אחשוורוש תלה את המן בגלגל שחשד בו שהוא רוצה לחתור תחתיו כמו בגתן ותרש.

גם בני ישראל מקיימים את ההלכה של מחיית עמלק באופן טבעי: "נקהלו היהודים בעריהם בכל מדינות המלך אֲחַשְׁוֵרוֹשׁ לְשַׁלַּח יָד בְּמִבְקְשֵׁי רְעֵתָם וְאִישׁ לֹא עָמַד לִפְנֵיהֶם כִּי נָפַל פְּהָדָם עַל כָּל הָעַמִּים" (אסתר פרק ט ב). וכדי שלא לעשות חצי מלאכה מבקשת אסתר מהמלך ש"יִתֵּן גַּם מְקָר לַיהוּדִים אֲשֶׁר בְּשׁוֹשָׁן לַעֲשׂוֹת פְּדַת הַיּוֹם וְאֵת עֲשָׂרַת בְּנֵי הַמֶּן יִתְּלוּ עַל הָעֵץ". אף על פי כן נחשב פורים לנס שאינו בטל לעולם.

שלח להם בריה קלה להיפרע מהם

גם אנחנו חיים היום בנס. ואע"פ שהנס הזה לא נעשה באמצעות שינוי סדרי בראשית, אין זה גורע מאומה מעוצמת הנס. חכמינו מספרים במדרש (רבה במדבר פרשה יח פסקה כב) שטיטוס נכנס לקודש הקדשים, דקר את הפרוכת, יצא ממנה דם, וחשב שהוא הרג את אלוקים. "התחיל משתבח לומר שעצמו הרג התחיל מתגבר והולך כיון שהגיע לים היה הים הולך וסוער, אמר אלהיהם של אלו אין גבורתו אלא בים, אם הוא רוצה יעלה ליבשה ונראה מי נוצח. אמר לו הקב"ה: רשע בן רשע בריה פחותה קלה שבבריותי אני משליח בך לבערך מן העולם. נכנס יתוש בחוטמו ומת במיתה משונה".

"שכן דרכו של הקב"ה לעשות שליחותו ע"י דברים קלים לכל המתגאים עליו, שלח להם בריה קלה להפרע מהם. להודיעך שאין גבורתן ממש. ולעיתים לבא עתיד הקב"ה ליפרע מן האומות ע"י דברים קלים שנאמר (ישעיהו ז) 'והיה ביום ההוא ישרוק ה' לזבוב אשר בקצה יאורי מצרים ולדבורה אשר בארץ אשור".

מסתבר שבימינו הדברים הקלים שבאמצעותם ה' נלחם באויביו הם וירוסים. ואסור לנו להתבלבל ולחשוב שאם משהו מתרחש בדרך הטבע הוא לא נס משמים. כך כותב הרמב"ם בהלכות מלכים שכל ניסים שיעשו בימות המשיח יהיו בדרך הטבע ולא בדרך נס.

לא להתרגל לנס

אנחנו חושבים שקשה יותר לקב"ה לעשות נס בו הוא משדד את חוקי הטבע, ולא היא. ההתנהלות הרגילה של העולם בדרך הטבע היא נס לא פחות גדול מקריעת ים סוף. כך אמרו חז"ל (פסחים קיח ע"א): "אֲמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, קָשִׁין מְזוֹנְנֵתָיו שֶׁל אֲדָם כְּקָרִיעַת יַם סוּף, שֶׁנֶּאֱמַר, (תהלים קלו) 'נִתַּן לָהֶם לְכָל בְּשׂוֹר, וְסִמִּיךְ לֵיהֶ, לְגִזְרֵי יַם סוּף לְגִרְיָם'. וְכֵן אָמְרוּ שֶׁקָּשִׁין נִקְבִּיו שֶׁל אָדָם כְּקָרִיעַת יַם סוּף". עוד אמרו "אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן וקשין לזווג כקריעת ים סוף שנאמר אלהים מושיב יחידים ביתה מוציא אסירים בכשרות" (סוטה ב ע"א).

ובאמת אין באמת ביניהם הבדל אלא מבחינת ההתבוננות שלנו. גם נס כמו קריעת ים סוף, שגרם התפעלות גדולה, היה יכול להפוך להרגל אם היה מתרחש שבעה ימים ברציפות. ההרגל עושה את שלו ואנשים

"סגרנו עצמנו בחצר חדשה אשר שם יותר מערך מניין כדי להתפלל בציבור... וכל אשר ממנו ראו וכך עשו להסתיר מפני חרון אף בחצרותיהם ובטירותם... ולא ניכרו בחוצות כי אם ריקים ופוחזים וגויים להבדיל"

סיפורים על הרב זצ"ל

אשורר שירה

סיפר הרב יואל סעייד: בהיותי ילד בבית הכנסת של הרב זצ"ל, "היכל יעקב", אהבתי לשיר בקול עם הציבור את שירי התפילה כמו "לכה דודי", "ראו בנים" ועוד. בבית הכנסת היה ילד גדול ממני בכמה שנים שהתנכל אלי, היה מחקה אותי, צוחק על השירה שלי, ואמר לי שאני זייפן וכדומה. הדבר נמשך תקופה עד שכאשר הייתי רואה אותו הייתי מנמיך את קולי כדי שלא ילעג לי.

פעם בל"ג בעומר יצא מיניבוס מבית הכנסת להילולא ולקברי הצדיקים בגליל, בתיאום עם הרב. כל ציון שהרב מגיע אליו, אנחנו אחריו. בציון רבי יהודה בר עילאי הרב היה עורך הדלקה ואז היינו שרים ורודקים. במהלך השירה והשמחה נעמדתי קרוב למקום ההדלקה, כדי שאוכל לראות גם כן. פתאום הרב קורא לי ומבקש: "תבחר שיר ותשיר אותו לכולם ברמקול".

מאוד התביישתי לשיר כך בפני כ-200 איש. אבל הרב שמואל זעפרני, שעמד בסמוך אלי, הוציא מכיסו ספרון שירה ואמר לי: בוא תבחר שיר שאתה מכיר. בחרתי את השיר "אשורר שירה", הרב נתן לי את המיקרופון וביקש שאשיר. כשסיימתי ביקש הרב שאשיר שיר נוסף. שרתי את "עזרני אל חי". נראה שהרב בחמתו נתן לי את החיזוק לפתח את השירה ולא לשקוע בגלל ילד שצוחק עלי.

מאז אותו ל"ג בעומר הרב ביקש שאשיר בכל הזדמנות, כגון בקידושים בבית הכנסת, ב"שלום זכר" בביתו אחרי שיעור גמרא, בבר מצוות, בסעודה שלישית ובחגים.

כשגדלתי והגעתי לשיבה תיכונית, הרב היה שואל: איפה יואל ממצפה יריחו? שיבוא לשיר... לפעמים היה מבקש לאסוף את כל הילדים ואומר לי להוביל בשירה עם "רחם נא ה' אלוקינו, שיר שהוא כל כך אהב, וכן "תניא אמר רבי ישמעאל".

באותם זמנים היו פני הרב בעולמות אחרים, עולמות של תפילה לפני בורא עולם יחד עם הילדים.

הפעם האחרונה שבה זכיתי לשיר לפני הרב הייתה במיטת חוליו. בכל שבת היינו הולכים ברגל לבית החולים להתפלל לרפואת הרב, אבל לא היינו נכנסים אל הקודש פנימה. בחג סוכות תשס"ט הגענו כהרגלנו, ואחד הבנים של הרב הכניס אותנו אליו לכמה דקות. התרגשות גדולה אחזה בנו אחרי תקופה של ארוכה שלא פגשנו את מורנו ורבנו. התקרבו אל מיטת הרב וליבנו נשבר לראות את הרב שוכב כך במיטתו, אבל הייתה בנו גם שמחה וגעגועים לעוצמה של הרב. כאשר הרב ראה אותי הוא התחיל לשיר שיר של סוכות, "אתה אל כביר". שרנו עוד כמה שירים וקיבלנו ברכה מהרב. אשרינו שזכינו.

תשובה כהלכה

חלום טוב, חלום פסול. בדרך כלל כאשר הייתי חולם חלום ונפשי הייתה עגומה, הייתי אומר את מה שנהוג לומר בברכת כוהנים ודעתי הייתה מיושבת. עקב המצב לא ניתן לעשות זאת והברירה שנשארה היא תענית חלום, אבל אני חושש שדווקא תענית חלום תגרום לי להיות עם ההרגשה הלא טובה כל היום. וגם הבנתי שבדורנו יש למעט בתעניות. מה הרב ממליץ לעשות? בהחלט לא מומלץ תענית חלום. ולכן מה שצריך לעשות הוא לבקש מחבר שיפתור לך את החלום לטובה.

אין מניין, יש שכניה. אשמח מאוד לכלים נפשיים לתפילה לא במניין. מרובי שלא התיישבתי בנפשי בזה. הרב מנשה קליין בספרו שו"ת משנה הלכות כותב כי נשים לא צריכות להתפלל במניין, כי יש שכניה במקום שהן נמצאות אפילו אם אין שם עשרה. בימינו כנראה שהשכינה נמצאת בכל מקום, שהרי כתוב כי שכניה למעלה ממיטתו של חולה. ואם כן העולם כולו כעת חולה, ושכינה נמצאת עמו. לכן גם בלי מניין יש השראת שכניה.

מפסיקים להתפעל ולומר שירה. ומנין לנו שלוקח שבוע להתרגל לנס? מירידת המון שהחל ביום ראשון, וכשמשעה אומר לבני ישראל כי ביום שבת הוא לא ירד, היו אנשים שיצאו לחפש אותו, הם חשבו שזה טבעי שיורד מן במדבר כל יום.

התבוננות

כדי לראות את הנס שקורה כל יום צריך התבוננות קבועה. מי שמתבונן מתפעל מכל זריחת שמש ומברך ברכת יוצר המאורות. מודה על כל מזון שאלוקים מצמיח לו מהאדמה, מודה על כל פעם שהוא יוצא לנקביו, מודה על כל רגע ורגע שהוא נשוי לאשתו. הכול תלוי בהתבוננות. זו הסיבה שבגללה אנחנו אומרים כל יום את שירת הים, ומיד אחר כך מברכים ברכת יוצר המאורות.

זו הסיבה שבגללה אנו אומרים בפסח את המזמור "אמרנו גאולי ה' אֶשֶׁר גָּאֵלְנוּ מִיַּד-צָר: וְמֵאֲרֻצוֹת קִבְּצָנוּ מִמִּצְרַיִם וּמִמִּצְרַיִם וּמִצְרַיִם" (תהלים קז), מזמור שעוסק בקיבוץ גלויות בדורנו ועל כך צריך להודות ולא לומר זה מהלך טבעי. ממנו למדו חכמים על ארבעה מצריכים להודות: מי שיצא ממאסר, מי שעבר במדבר, מי שניצל ממחלה ומי שנסע בים. ואומר הבן איש חי בהקדמה לפרשת עקב: "כי בונה שבעולם אנשים חושבים שהדברים נעשים בטבע, ועל כן תיקנו חז"ל, שהם אנשי כנסת הגדולה, ברכת הודאה בארבעה דברים, שבהם עלול האדם יותר לתלות עניינם בטבע ובמנהגו של עולם".

החולה חושב שהרופא ריפא אותו, והתרופה הייתה טובה, האסיר חושב על העורך דין שהוציאו מן הכלא וההולך במדבר ובים "בורר לעצמו ספינה חשובה וקפטן מבין, ומדקדק הרבה בזה, והיינו כי חושב שעל ידי כך יהיה נצול מנזקי הים, ויגיע לשלום למחוז חפצו. על כן בארבעה דברים אלו, שהאדם עלול יותר להיות שוכח השגחתו יתברך, מפני שתולה טובתו בטבע ומנהגו של עולם, לכך תיקנו בהם ברכת הודאה, שיהיה מודה בפיו ומשבח לה' יתברך, שבהשגחתו הוא נשמר וניצל בכל אלה, ובזה תשתרש אמונת ההשגחה בלב האדם בכל דבר ודבר, מקל וחומר".

מקריעת ים סוף נלמד על יוצר המאורות

ואם בכל תלוי בהתבוננות, למה נעשתה קריעת ים סוף? עונה רבי יהונתן אייבשיץ בעל היערות דבש כי ניסים כאלה נעשו רק לדור שהיה במי"ט שערי טומאה או לדורו של אליהו הנביא שהיו פוסחים על שתי הסעיפים. הם לא יכולים להתבונן לבד ועושים להם נס שמשנה את חוקי הטבע. הרמב"ן (שמות פרק יג פסוק טז) מסביר שמתוך נס קריעת הים אנחנו יודעים שכל זריחת שמש היא נס. "ומן הנסים הגדולים המפורסמים אדם מודה בנסים הנסתרים שהם יסוד התורה כלה". ולא עוד אלא שזה יסוד התורה כולה. ומי שלא מבין את הנס שבטבע אין לו חוק בתורת משה "שאין לאדם חלק בתורת משה רבינו עד שנאמין בכל דברינו ומקרינו שכלם נסים אין בהם טבע ומנהגו של עולם, בין ברבים בין ביחיד".

וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך

עוד כותב הרמב"ן כי הניסים הטבעיים הללו כל כך יראו כמו נס אלוקי עד שאפילו אומות העולם יראו את העונש של הגלות ואת הפלא הזה של קיבוץ גלויות וידו לה'. "ויתפרסמו הנסים הנסתרים בענין הרבים כאשר יבא יבועדי התורה בענין הברכות והקללות, כמו שאמר הכתוב "ואמרו כל הגוים על מה עשה ה' ככה לארץ הזאת, ואמרו 'על אשר עזבו את ברית ה' אלהי אבותם', שיתפרסם הדבר לכל האומות שהוא מאת ה' בעונשם. ואמר בקיום 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו ממך".

אנחנו רוצים משיח. אנחנו רואים את יד ה' בכל ובמיוחד במלחמה הזאת שאלוקים נלחם בשונאי ישראל ובכל תומכיהם. אנחנו שרים ביום הזה שירה חזקה על הניסים שהיו בימיהם ועל הניסים שבימינו. שרים ומודים לה' בכל פה. ויהי רצון שמתוך כך נזכה לגילוי אורו של משיח בימינו, אמן ואמן.